

Socialdepartementet

God och nära vård - En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem (SOU 2020:19)

Sammanfattning

För att möta framtidens utmaningar och för att öka förtroendet för hälso- och sjukvården krävs ett strategiskt och målmedvetet arbete som handlar om att organisera vården utifrån befolkningens och patienternas behov. Detta beskrivs grundligt i betänkandet och konkreta förslag ges inom en rad angelägna områden med slutsatsen att en bättre integration av hälso- och sjukvårdssystemets olika delar och en förstärkning av primärvården är nödvändig för att uppnå detta.

Vinnova instämmer i att vi behöver ett skifte från dagens hälsosystem, som i hög grad är uppbyggda kring sjukdomar och institutioner, till system som är designade utifrån människor. Vi behöver en integrerad och personcentrerad ansats när hälsotjänster och system utvecklas.

Med hjälp av införande av ny teknik, digitala verktyg och förändrade arbetssätt tror Vinnova att det finns goda förutsättningar att ta sig an samhällsutmaningen och skapa en mer holistisk hälso- och sjukvård som genomsyras av ett systemperspektiv som gynnar alla och resulterar i en mer jämlik och tillgänglig vård av hög kvalitet.

Vinnova ser det som mycket angeläget att förutsättningarna för hälso- och sjukvården att bidra till utveckling av innovativ diagnostik och nya behandlingsmetoder beaktas särskilt. Huvudfokus bör riktas mot hur vi kan stärka hälsa genom prevention av sjukdom, inte bara behandling av sjukdom. Det är helt avgörande för att vi ska klara av att möta framtidens hälsoutmaningar och vårdbehov. Utvecklingen att sjukvården i allt högre grad kommer att utformas utifrån patienters unika förutsättningar, så kallad precisionsmedicin, är också viktig.

Att förbättra förutsättningarna för lagring, insamling, delning och användning av hälsodata är en annan viktig aspekt.

Med anledning av myndighetens uppdrag har Vinnova valt att endast kommentera några av förslagen.

Andra aspekter som bör beaktas

Utredningens tidigare betänkanden har belyst området Forskning, utveckling och utbildning (FoUU). Att säkerställa utveckling och innovation är en avgörande och central del i ett hållbart och uthålligt samhälle och hälso- och sjukvårdssystem. Utredningen framhåller att FoUU är ett av de perspektiv som nogsamt måste beaktas i omställningen till den nära vården, när hälso- och sjukvården skiftar fokus från den traditionella akutsjukhusmiljön till mer vård utanför sjukhuset och i förlängningen också i allt större utsträckning till vård i hemmet. Vinnova håller med om detta och att förutsättningar för innovation och utveckling är centralt i det sammanhanget.

Vinnovas ställningstaganden

Avsnitt 4.2.3 Begreppet hemsjukvård ersätts i lagstiftning med "hälso- och sjukvård i hemmet"

Vinnova ställer sig bakom förslaget som tydliggör att det är samma hälso- och sjukvård som avses, även om den utförs på annan plats än på en vårdinrättning. Det klargör även att vård i hemmet avser att både behandla befintliga sjukdomstillstånd samt att förebygga ytterligare sjukdom genom främjande av hälsa hos individen.

Skälen för ställningstagandet är att detta är en viktig förutsättning för att bygga ett hälso- och sjukvårdssystem som anpassas utifrån befolkningens behov.

Vinnova bedömer också att detta är extra angeläget då Hälso- och sjukvård i hemmet är en form av hälso- och sjukvård som blivit vanligare och förväntas öka än mer framöver i takt med utvecklingen av välfärdsinnovationer och digitalisering.

Avsnitt 4.3.1 Regioner och kommuner ska samverka vid planering och utveckling av hälso- och sjukvården

Vinnova ställer sig bakom förslaget som syftar till att samverkan mellan huvudmännen stärks.

Skälen för ställningstagandet är att Vinnova anser att det krävs ett helhetsgrepp för att öka förutsättningarna för att föra in, implementera och skala ny kunskap och innovation. Vi behöver därför styrning, processer och samverkan som hjälper till att skifta hela system och arbetssätt och som därmed potentiellt kan leda till systemförändring.

Avsnitt 4.4.2 Fler patienter ska ges möjlighet till en individuell plan

Vinnova ställer sig bakom förslaget som syftar till att säkerställa att alla de patienter med behov som innefattar insatser från flera olika verksamheter eller enheter inom hälso- och sjukvård och som behöver stöd i samordningen, får möjlighet till en individuell plan. Förslaget stärker ytterligare principen att hälso- och sjukvård skall vara individanpassad.

Skälen till ställningstagandet är att samordning av sjukvården har potential att stärka patientens roll i systemet samt öka trygghet, långsiktighet och kontinuitet för den enskilde individen.

Avsnitt 4.4.3 Den enskilde ska ges möjlighet att initiera en individuell plan

Vinnova ställer sig även bakom förslaget att den enskilde ska ges möjlighet att initiera en individuell plan, för att tydligare beakta patientens behov av samordning.

Skälen till ställningstagandet är att denna möjlighet kan stärka involvering av den enskilde som medskapare i sin egen vård. Vinnova ser det dock som mycket angeläget att det tydliggörs hur den enskilde får information om att denna möjlighet finns.

Avsnitt 4.4.5 Personcentrerat innehåll i den individuella planen

Vinnova ställer sig bakom förslaget att mål och innehåll bör formuleras i samskapande mellan den enskilde och hälso- och sjukvårdens professioner.

Skälet till ställningstagandet är att då patienter ses som en självklar aktör och resurs ökar möjligheterna för systemförbättring på både strategisk och operativ nivå.

Avsnitt 4.4.6 Den individuella planen ska även innehålla förebyggande och rehabiliterande insatser

Vinnova ställer sig bakom förslaget att den individuella planen bör omfatta förebyggande och rehabiliterande insatser, för att tydliggöra det hälsofrämjande och förebyggande uppdraget i hälso- och sjukvården.

Skälet till ställningstagandet är att Vinnova ser det som mycket angeläget att fokus på hur vi kan stärka hälsa, inte bara behandla sjukdom, är helt avgörande för att vi ska klara av att möta framtidens hälsoutmaningar och vårdbehov ur både ett hälsoekonomiskt och samhälleligt perspektiv.

Avsnitt 6.2.1 Regioners och kommuners ansvar för medverkan i utbildning ska tydliggöras

Vinnova ställer sig bakom förslaget att en förutsättning för en fungerande och god hälso- och sjukvård är kompetenta medarbetare inom alla delar av hälso- och sjukvården.

Skälet till ställningstagandet är att givet de omvärldsförändringar och konsekvenser som digitaliseringen, demografin, vård i hemmet samt värderingsförändringar bidrar till så kommer det att behövas ett förändrat synsätt på kompetens och kompetensförsörjning i framtiden. Skiftet från sjukvård till hälsofrämjande, friskvård och prevention kräver också en ny syn

och framför allt nya angreppssätt när det gäller utbildning och en ökad samverkan respektive gemensamt ansvar är en förutsättning för att kunna nå dit.

Idag är kunskapsläget och därmed även möjlighet för digitalisering och införande av innovativa tekniker mycket varierande, framförallt mellan olika kommuner. En mer sammanhållen kunskapsutveckling säkerställer att regioner och kommuner utvecklas gemensamt och gynnar förutsättningarna för jämlik vård över hela Sverige.

Avsnitt 6.2.2 Att medverka till utbildning ska vara en del av primärvårdens grunduppdrag

Vinnova ställer sig bakom detta förslag.

Skälet till ställningstagandet är att Vinnova är eniga med utredningen; för att få en omställning till en stärkt och utvecklad primärvård krävs att blivande medarbetare får kunskap och förståelse för primärvårdens uppdrag och verksamhet.

Avsnitt 8.2.2 Beskrivningssystemen behöver utredas och förändras

Vinnova ställer sig bakom utredningens om att det finns ett behov att utreda och lämna förslag och konsekvensanalys på vad och på vilket sätt de beskrivningssystem (för såväl primär- som sekundärdata) som används i hälso- och sjukvården och som förvaltas av Socialstyrelsen bör förändras för att motsvara den moderna hälso- och sjukvården.

Skälet till ställningstagandet är att för att utveckla och modernisera vården samt bidra till omställningen så kan värderingsförändringar behövas för att bidra till ett förändrat synsätt.

Avsnitt 8.2.3 Begreppet slutna vård behöver omdefinieras

Vinnova ställer sig bakom förslaget att begreppet ”sluten vård” på sikt bör ges en ny definition i hälso- och sjukvårdslagen med ett innehåll som på ett bättre, mer modernt sätt, beskriver logiken för denna.

Skälet till ställningstagandet är att det finns risk för att begreppen bidrar till bevarande av traditionella strukturer än som bidragande till en effektiv och jämlik hälso- och sjukvård.

Avsnitt 9.4.4 Det behövs en långsiktig övergripande överenskommelse för omställningen

Vinnova ställer sig bakom utredningens förslag där behov av en konstruktion som samlar flera av dagens olika överenskommelser under en kapp och som ger långsiktighet vore ett viktigt steg i den önskade riktningen.

Skälet till ställningstagandet är att Vinnova ser att uthållighet och långsiktighet är en viktig komponent som kan bidra till en långsiktig förändring på systemnivå.

I detta ärende har generaldirektör Darja Isaksson beslutat. Handläggaren Jessica Tägtström har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har avdelningschef Lars Hammarström och tf enhetschef Elisabet Nielsen deltagit.

Darja Isaksson